

Bu proje, Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

**TÜRKİYE'DE SİVİL TOPLUMUN
GELİŞİMİ VE SİVİL TOPLUM-KAMU
İŞBİRLİĞİNİN GÜÇLENDİRİLMESİ PROJESİ**

DAVRANIŞ

İLKELERİ

BROŞÜRÜ

YAYINA HAZIRLAYAN
TÜRKİYE ÜÇÜNCÜ SEKTÖR VAKFI

STGM Sivil Toplum
Geliştirme Merkezi
Derneği

 yada
YAŞAMA DAİR VAKIF

TÜSEV
Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı
Third Sector Foundation of Turkey

Davranış İlkeleri Rehberi'nin tamamına ulaşmak için www.tusev.org.tr adresini ziyaret edebilirsiniz. Daha fazla bilgi almak için info@tusev.org.tr adresinden bizimle iletişime geçebilirsiniz.

DAVRANIŞ İLKELERİ NEDİR?

KAMU İDARELERİ TARAFINDAN BİRÇOK ÜLKEDE KAMU-STK İLİŞKİLERİNİ DÜZENLEMELERİ VE GELİŞTİRMEK AMACIYLA FARKLI BELGELER KABUL EDİLMİŞTİR.

Davranış İlkeleri kamu kurum ve kuruluşlarının STK'larla eşitlikçi, katılımcı, hesap verebilir, şeffaf ve STK'ların bağımsızlıklarına saygılı ilişkiler geliştirebilmeleri açısından önem taşımaktadır. Bu ilişkilerin dayalı olacağı ilkeler, roller ve sorumlulukların çerçevesinin yer aldığı "Davranış İlkeleri" benzeri belgeler, bahsedilen diyalog ve işbirliği için gereken ortak alanların oluşturulmasında rol oynamaktadır.

Günümüzde birçok ülkede Kamu-STK ilişkilerini düzenlemek ve geliştirmek amacıyla kamu idareleri tarafından politika belgeleri, işbirliği programları veya hedefe yönelik stratejiler gibi farklı türde belgeler kabul edilmiştir. Bu belgelerdeki amaçlar ve hedefler farklılık gösterse de, her biri işbirliğinin temel ilkelerini ana hatlarıyla belirtmekte, sivil toplumun gelişmesini desteklemek ve işbirliğini geliştirmek amacıyla devlet tarafından alınması gereken tedbirleri teşvik etmektedir.

DAVRANIŞ İLKELERİ REHBERİ NEDİR?

DAVRANIŞ İLKELERİ REHBERİ KAMU-STK İLİŞKİLERİNİ DÜZENLEMELERİ, GELİŞTİRMEK VE İŞBİRLİĞİNİN TEMEL İLKELERİNİ BELİRLEMELERİ AMACIYLA OLUŞTURULMUŞTUR.

TÜSEV tarafından yürütülmekte olan ve Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilen "Türkiye'de Sivil Toplumun Gelişimi ve Sivil Toplum-Kamu İşbirliğinin Güçlendirilmesi" projesi kapsamında, Kamu-STK işbirliğinin çerçevesini belirleyecek ve tüm tarafların üzerinde anlaşacağı ilkelere dayalı bir Davranış İlkeleri Rehberi oluşturulması projenin temel hedefleri arasında yer almaktadır.

Sivil toplum-Kamu işbirliğinin geliştirilmesi amacıyla hazırlanan Davranış İlkeleri Rehberi'ni tanıtmak, uygulama ve izleme süreçlerini desteklemek ve yönlendirmek amacı ile TÜSEV tarafından üç farklı kaynak belge hazırlanmıştır:

Davranış İlkeleri Broşürü

Davranış İlkeleri Rehberi

Davranış İlkeleri İzleme Tablosu

DAVRANIŞ İLKELERİ REHBERİ NASIL GELİŞTİRİLDİ?

1

DURUM TESPİTİ

- Masa başı araştırması
- Avrupa Birliği ve uluslararası alanda iyi örneklerin analizi

2

GÖRÜŞ ALMA

- 12 şehirden 150 STK temsilcisi ile 11 yerel istişare toplantısı
- Ulusal ve uluslararası konferanslar
- STK'lar, akademisyenler ve kamu kurumlarından temsilcilerin görüşleri
- Uluslararası kuruluşlardan 200'den fazla temsilcinin görüşleri
- AB Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı ve diğer bakanlıklar, genel müdürlükler, ilgili daireler, kamu kurum ve kuruluşlarıyla görüşme ve toplantılar

3

BELGENİN SON HALİNE GETİRİLMESİ

- Davranış İlkeleri Rehberi taslağı Avrupa Kar Amacı Gütmeyen Hukuk Merkezi (ECNL) uzmanlarının yorumlarıyla geliştirilmesi.
- Taslak belge Ağustos-Eylül 2015 döneminde internet üzerinden görüşe açılmış ve alınan görüşler doğrultusunda son haline getirilmiştir.

DANIŞMA SÜREÇLERİNDE HANGİ TALEPLER ORTAYA ÇIKTI?

- 1 | Kamu sektörü STK'ları eşit paydaş olarak kabul etmeli ve STK'ların uzmanlık ve yetkinlik alanlarını tanımalıdır.
- 2 | Kamu kurumları siyasi gündemden bağımsız ve sürekli olarak, politika yapma ve karar alma süreçlerini tüzel kişilik koşulu aramadan sivil toplum katılımına açmalıdır.
- 3 | STK'lar politika yapma ve karar alma süreçlerine eşit paydaşlar olarak, uzmanlık, yetkinlik, deneyim, çalışma alanları gibi şeffaf ve net kriterler gözetilerek açık çağrı yöntemiyle dahil edilmelidirler.
- 4 | Kamu kurumları bünyesinde STK'lar için sürekliliği olan irtibat birimleri, masalar ya da daireler oluşturulmalıdır. Kamu kurumları ve STK'lar arasında kurulacak ortaklıklarda protokol imzalanmalıdır.
- 5 | Danışma ve katılım süreçleri farklı etkinlik, araç ve toplantılar yoluyla ülke geneline yayılmalıdır.
- 6 | STK'lar ile işbirliği başlığı kamu kurumlarının stratejik planlama çalışmalarına ve iş planlarına girmelidir.
- 7 | Kamu kurumları veri üretme ve ürettikleri veriyi paylaşma konusunda şeffaf olmalıdır. Güncel veriye erişim araçları yaratılmalı, mümkünse internet üzerinden erişim herkese açık olmalıdır. Verilerin içeriği ve kalitesi için standartlar belirlenmelidir.
- 8 | STK'lara sağlanan kamu finansmanının tüm süreçleri tarafsız, şeffaf ve hesap verebilir olmalı ve STK'ların bağımsızlığını zedelemeyecek şekilde yürütülmelidir.

REHBERİN HANGİ AMAÇLARA HİZMET ETMESİ BEKLENİR?

- 1 | Eşitlikçi, adil ve demokratik bir toplumun oluşmasına katkı sağlanması
- 2 | Sivil toplum kuruluşlarının karar alma ve yasa yapma süreçlerine eşit paydaşlar olarak katılabilmeleri için elverişli ortamın sağlanması
- 3 | Mevzuat ve politika belgeleri hazırlanırken kapsayıcı katılımın sağlanması
- 4 | Karar alma süreçlerinin gereksinim ve ihtiyaçlara cevap verme kapasitesinin artırılması
- 5 | Karar alma ve uygulama süreçlerinin katılımcılığını, şeffaflığını ve hesapverebilirliğini garanti altına alacak mekanizma ve süreçlerin oluşturulması

REHBERİN HANGİ İLKELERİ KARŞILAMASI BEKLENİR?

MEŞRUIYET

Siyasi bir kararın meşru sayılabilmesi için karar alma süreçlerinde eşitlik, hesapverebilirlik veya şeffaflık gibi koşulların karşılanması ve süreçlere ilgili tüm paydaşların katılımının sağlanması gerekmektedir.

ŞEFFAFLIK

Şeffaflık ilkesi tüm paydaşların bilgiye erişim hakkından doğar. Bilginin var olması şeffaflığın sağlanması için yeterli değildir. Bilginin amacına uygun, bedelsiz erişilebilir, zamanında açıklanmış, doğru ve eksiksiz olması gerekmektedir.

HESAPVEREBİLİRLİK

Hesapverebilirlik, kamu kurumlarının topluma sorumlu olduğu ve tüm paydaşların izleme ve denetimine açık olması gerektiği temeline dayanır. Hesapverebilirlik ilkesi, kamu kurumları tarafından paylaşılan bilgilerin ve verilen cevapların açık ve net olmasını, kanıta dayalı şekilde sunulmasını gerektirir. Bu ilkenin uygulanabilmesi için paydaşlar ile kamu kurumları arasında kurumsallaşmış bir ilişkinin düzenlenmesi gerekmektedir.

EŞİTLİK

Sivil toplum ve kamu sektörü arasındaki işbirliği bağlamında eşitlik ilkesi, karşılıklı eşit hakların varlığının tanınması anlamına gelir. Bu haliyle ilkenin yaşama geçebilmesi için tüm tarafların birbirlerini eşit paydaşlar olarak tanımasını gerekmektedir.

ÇOĞULCULUK

Karar alma süreçlerine katılım çoğulculuk ilkesine uygun olarak sağlanmalı ve çeşitli mekanizmalarla güvence altına alınmalıdır. Katılım süreçlerinin toplumdaki tüm farklılıkları dikkate alması, konu üzerinde farklı görüşü olan, olma potansiyeli bulunan her kesimden sivil toplum kuruluşunun sürece katılımının teşvik edilmesi ve sağlanması gerekmektedir.

BAĞIMSIZLIK / ÖZERKLİK

Bağımsızlık/özerklik STK'ların uluslararası ve ulusal hukuk çerçevesinde bağımsız ve özgürce hareket etmelerini ve herhangi bir siyasi ya da sosyal görüş, fikir, ideoloji tarafından baskı altında hissetmemelerini ifade eder. Kamu kurumları, STK'ların öz iradelerine, bağımsızlıklarına ve özerkliklerine saygı göstermekle ve bu şartları garanti altına almakla yükümlüdür.

KARŞILIKLI SAYGI

Karşılıklı saygı ilkesi eşitlik ilkesinde öngörülen çerçeveye ek olarak, tüm paydaşların birbirlerinin görüşlerini dinlemelerini, anlamaya çalışmalarını, saygı göstermelerini ve meşru saymalarını öngörür. STK'ların süreçlerin eşit birer paydaşı olduğunun kabul edilmesi ve paylaştıkları bilgi, deneyim ve uzmanlığa saygı gösterilmesi gerekmektedir.

CEVAP VEREBİLİRLİK VE ESNEKLİK

Cevap verebilirlik ve esneklik ilkesi, sivil toplum ve kamu sektörü arasındaki işbirliğini sağlamak için oluşturulan mekanizmaların ve süreçlerin zaman içinde doğabilecek sorunları ya da ihtiyaçları karşılama esnekliğine sahip olması gerekliliğine dayanır. Standartlar, yöntemler, araçlar ve kurallar gibi temel katılım çerçevelerinin değişmez ve katı bir şekilde ele alınması yerine paydaşlarla müzakere edilerek, temel ilkelere uygun olması koşuluyla; değiştirilebilir, düzenlenebilir ve adapte edilebilir olması gerekmektedir.

TÜSEV HAKKINDA

Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı (TÜSEV), 1993 yılında 23 sivil toplum kuruluşu tarafından sivil toplumun yasal, mali ve işlevsel altyapısını geliştirmek amacıyla kurulmuştur. Bugün 100'ü aşkın mütevellisi ile aynı çatı altında işbirliği yapmaktadır.

Türkiye'de güçlü bir sivil toplumun varlığı için çalışan TÜSEV; STK'lar için elverişli ve destekleyici yasal ortamın oluşturulması, STK'ların stratejik ve etkin kaynaklara erişimlerinin teşvik edilmesi, kamu, özel sektör ve sivil toplum arasında etkin diyalog ve işbirliğinin sağlanması, Türkiye'deki sivil toplumun uluslararası alanda görünürlüğünün artırılması ve işbirliklerinin desteklenmesi, sivil toplumla ilgili bilgi üretim ve paylaşımının artırılması amaçlarıyla; bilgiye dayalı, yenilikçi, katılımcı çözümler üretmekte ve bu çözümlerin hayata geçirilmesi amacıyla çalışmalarını sürdürmektedir.

Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı (TÜSEV), Sivil Toplum Geliştirme Merkezi Derneği (STGM) ve Yaşama Dair Vakıf (YADA) ile birlikte Haziran 2012'den beri, Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilen "Türkiye'de Sivil Toplumun Gelişimi ve Sivil Toplum-Kamu İşbirliğinin Güçlendirilmesi" projesini yürütmektedir.

TÜRKİYE'DE SİVİL TOPLUMUN GELİŞİMİ VE SİVİL TOPLUM-KAMU İŞBİRLİĞİNİN GÜÇLENDİRİLMESİ PROJESİ HAKKINDA

Türkiye'de çoğulculuğu ve Avrupa ile bütünleşmenin değerlerini destekleyen güçlü demokratik kurumlar ile birlikte sivil toplumun var olmasını sağlamayı amaçlayan Proje kapsamında TÜSEV, yasal altyapının ve sivil toplum-kamu işbirliğinin geliştirilmesi yönünde çalışmalar yapmaktadır. Proje ile sivil toplum ve kamu sektörü arasında kalıcı bir diyalogun ve işbirliği mekanizmalarının oluşturulması, STK'ların toplumsal tartışmalara ve karar alma süreçlerine katılımının ve görünürlüğü'nün arttığı bir ortamın sağlanması amaçlanmaktadır.

Bankalar Cad. Minerve Han No.2 Kat.5 34420 Karaköy, İstanbul
T 0212 243 8307 F 0212 243 8305 info@tusev.org.tr www.tusev.org.tr